

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Arkeologisk rapport 2023

Reguleringsplan for skredsikring langs E39/E136
Ryggjefonna i Skorgedalen

Ellingsgården, gbnr. 30/1 m. fl. i Vestnes kommune

Signe Marie Midtgård

Innholdsliste

Forord	3
1. Sammendrag	5
2. Bakgrunn og formål med undersøkelsen	6
2.1 Tiltaket	6
2.2 Tidligere funn fra nærområdet	8
3. Området	11
4. Strategi og metode	13
4.1 Visuell overflaterregistrering	13
5. Undersøkelsen	14
5.4 Dokumentasjon	17
6. Resultat og konklusjon	18
7. Litteraturliste	19
8. Vedlegg	21

Forord

Et *kulturminne* er et spor etter menneskelig liv og virke i vårt fysiske miljø, for eksempel en bygning, en vei, et gravminne, en steinalderboplass, en kokegrop eller et jernvinneanlegg. Det kan også være steder det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjoner til. Kulturminnene representerer både uerstattelige kilder til kunnskap om fortidige samfunn, og en ressurs for opplevelse og bruk – i dag og i fremtiden.

Kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder (eldre enn 1537) er automatisk fredet i kraft av sin høye alder, jf. kulturminneloven § 4. Fra tida før skriftlige kilder, er de materielle levningene de eneste kildene til å forstå menneskene og det samfunnet de levde i.

Kulturminner fra nyere tid (yngre enn 1536) kan også ha høy verdi. Særlig verdifulle kulturminner kan bli *vedtaksfredet*, jf. kulturminneloven §§ 15 og 19. Alle typer kulturminner og kulturmiljø kan dessuten bli vernet som hensynssoner, jfr. plan- og bygningsloven § 11-8.

Da kun et fåtall av alle kulturminner er kjent, er kulturminneforvaltninga avhengig av arkeologiske registreringer for å kunne uttale seg til plan- og byggesaker, jf. kulturminneloven §§ 8 og 9. Ved eventuelle funn av automatisk freda kulturminner, kan søker enten forsøke å tilpasse planene slik at disse ikke kommer i konflikt med tiltaket, eller søke om dispensasjon fra lovverket. Ved et eventuelt dispensasjonsvedtak kan det bli stilt vilkår om arkeologisk utgravning før iverksetting av tiltaket, for slik å sikre at kunnskapen ikke går tapt for fremtidige generasjoner.

Hovedperiode	Underperiode	14C-år (før nåtid)	Kalenderår
Eldre steinalder	Tidligmesolitikum	10020–8900 b.p.	9500–8000 f.Kr.
	Mellommesolitikum	8900–7690 b.p.	8000–6500 f.Kr.
	Senmesolitikum	7690–5230 b.p.	6500–4000 f.Kr.
Yngre steinalder	Tidligneolitikum	5230–4700 b.p.	4000–3300 f.Kr.
	Mellomneolitikum A	4700–4100 b.p.	3300–2600 f.Kr.
	Mellomneolitikum B	4100–3800 b.p.	2600–2300 f.Kr.
	Senneolitikum	3800–3500 b.p.	2300–1800 f.Kr.
Bronsealder	Eldre bronsealder	3500–2900 b.p.	1800–1100 f.Kr.
	Yngre bronsealder	2900–2440 b.p.	1100–500 f.Kr.
Eldre jernalder	Førromersk jernalder	2440–2010 b.p.	500 f.Kr.–0
	Eldre romertid	2010–1840 b.p.	0–200 e.Kr.
	Yngre romertid	1840–1680 b.p.	200–400 e.Kr.
	Folkevandringstid	1680–1500 b.p.	400–570 e.Kr.
Yngre jernalder	Merovingertid	1500–1210 b.p.	570–780 e.Kr.
	Vikingtid	1210–1000 b.p.	780–1030 e.Kr.
Middelalder	Middelalder		1030–1536 e.Kr.
Nyere tid	Nyere tid		1537 e.Kr.–

1. Sammendrag

Denne arkeologiske undersøkelsen ble foretatt ved Ellingsgården gbnr. 30/1 i Vestnes kommune, i forbindelse med reguleringsplan for skredsikring langs E39/E136 ved Ryggjefonna i Skorgedalen.

Feltarbeidet ble utført av Signe Marie Midtgård den 26.06.2023. Saksbehandlere var Signe Marie Midtgård og Guro Dehli Sanden. Rapporten ble ferdigstilt 30.06.2023. Totalt ble det brukt ca. 3 dagsverk på saken.

Av metoder ble det benyttet visuell overflaterregistrering.

Det ble ikke gjort funn av automatisk fredede kulturminner.

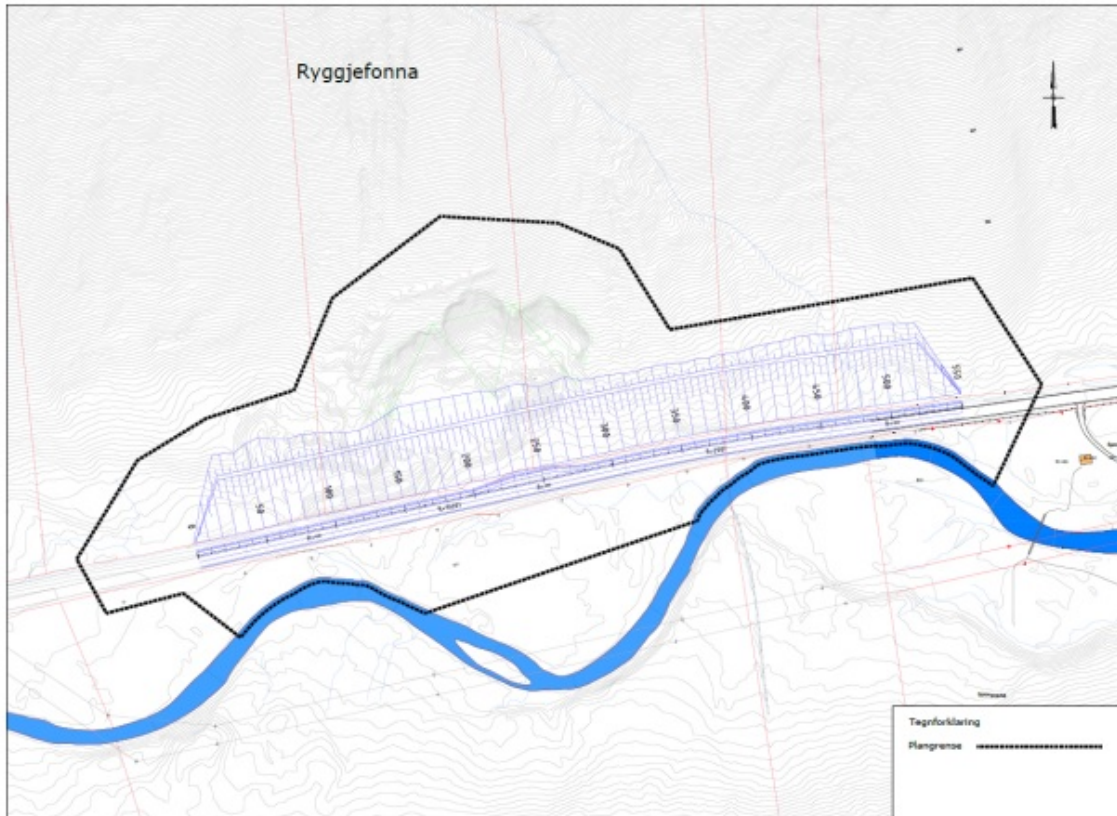
2. Bakgrunn og formål med undersøkelsen

Bakgrunnen for denne arkeologiske registreringen er at Statens vegvesen varslet oppstart av reguleringsplanarbeid for skredsikring langs E39/E136 Ryggjefonna i Skorgedalen i Vestnes kommune.

Formålet med registreringen var å undersøke forholdet mellom planarbeidet og eventuelle automatisk fredede kulturminner, jf. § 9 i kulturminneloven av 9. juni 1978.

2.1 Tiltaket

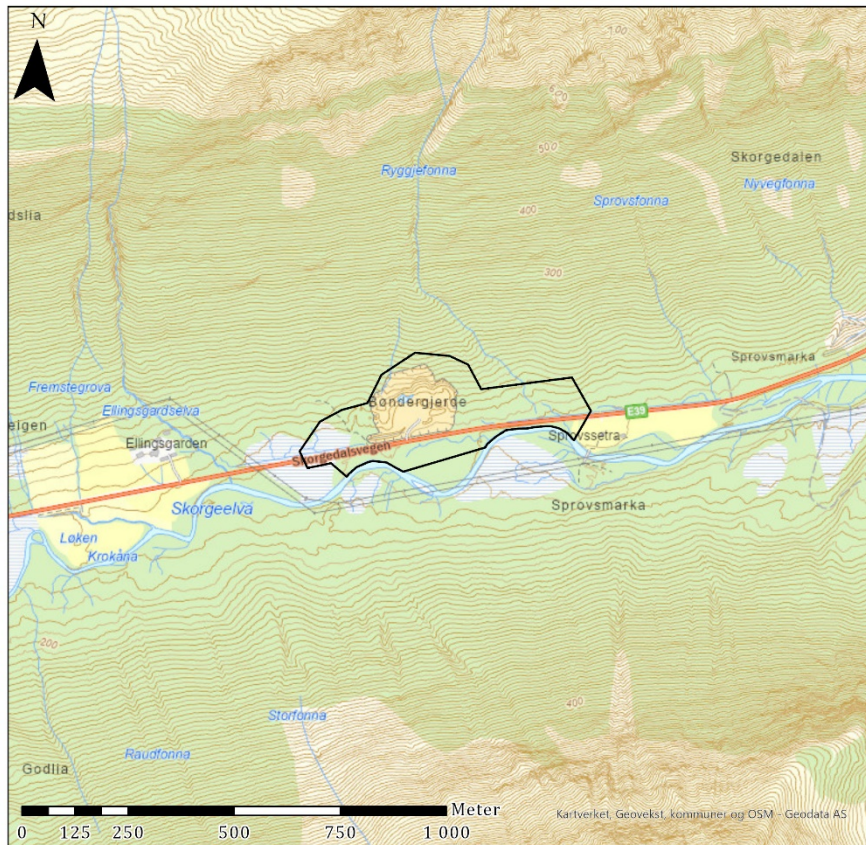
Skredsikringen skal sikre E39/E136 ved Ryggjefonna i Skorgedalen. Det vurderes tilrettelegging med rasvoll der skred blir fanget bak vollen. Planområdet strekker seg i øst-vestlig retning langs E39/E136 og dagens grustak ved Ryggjefonna. Areal mot bekkeløpet er tatt med i planområdet for å sikre mulighet for tilpassing og erosjonssikring. Området er tidligere sikret med kjepler og fangvoll, som ble etablert på 70- og 90-tallet. Etter at det siste tiltaket ble gjort i 1995 har snøskred i området kommet ut på veien, og dagens skredsikring oppfyller dermed ikke akseptkriteriene.

Figur 2 Planområde- Kartet viser avgrenset planområde for reguleringsarbeidet. Illustrasjon: Statens vegvesen

Figur 1. Plankart.

Før planarbeidet kunne godkjennes ble det stilt krav om arkeologisk registrering. Bakgrunnen for kravet var at det er kjent spor etter forhistorisk utmarksbruk andre steder i dalen, og at planområdet ligger i nærheten av Sprovssetra, som er et svært gammelt navn.

SKREDSIKRING RYGGJEFONNA

TEGNFORKLARING

□ Undersøksområder

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Figur 2. Bilde som beskriver tiltaket og området.

2.2 Tidligere funn fra nærområdet

Fra 1597 av bodde det en mann ved navn Elling på Ellingsgarden. Det er trolig han som har gitt navn til gården (Ellingseter 2010:291).

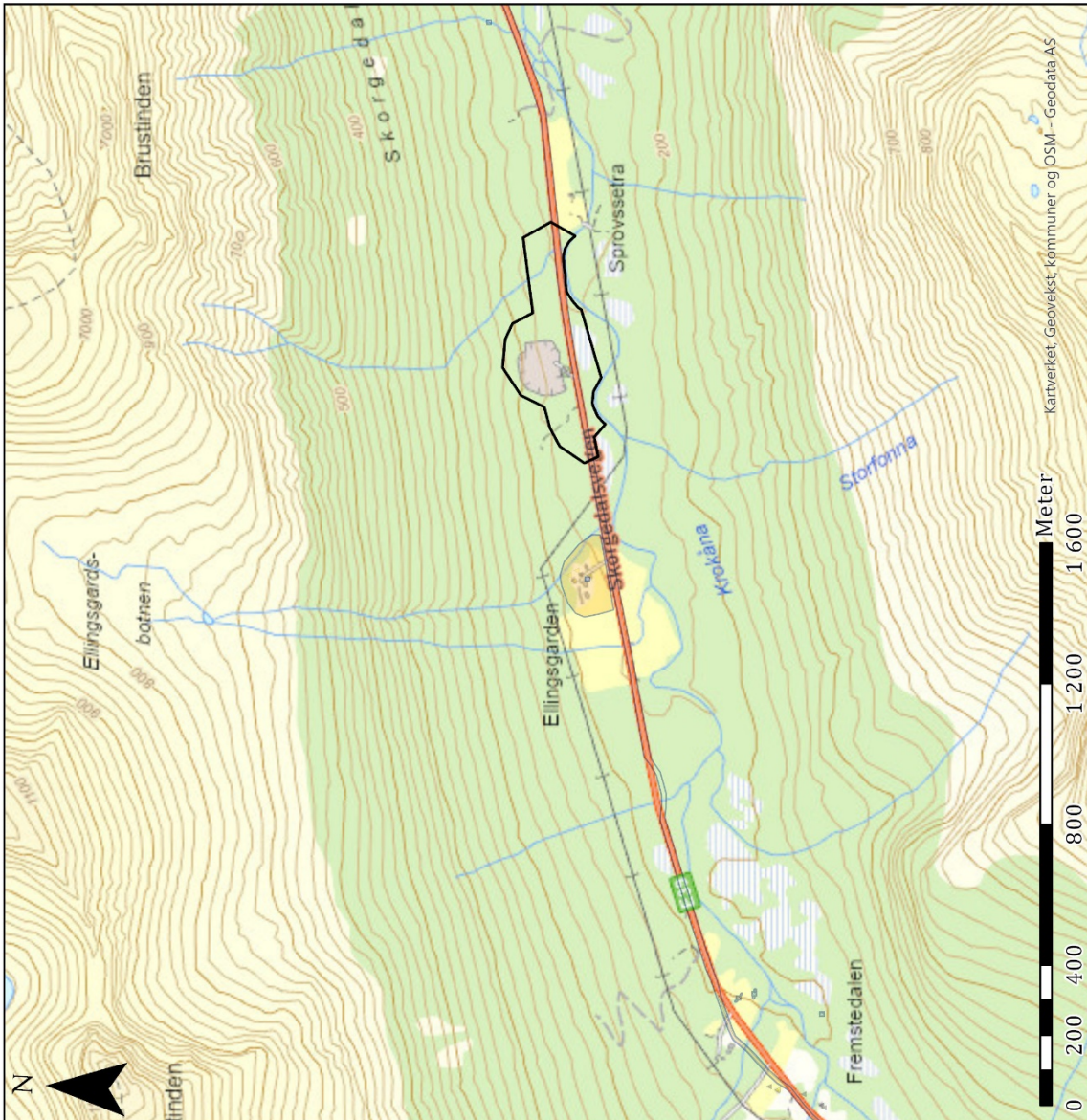
Navnet Sprov, like øst for planområdet, har følgende forklaring i Askeladden (ID 244168-0):

«Her er det ein rik stadnamnflora. Ordet Sprov går att fleire stader i området i Skorgedalen. Sprov kan komme av at elva sprogar eller iskjøvar seg. Ordet har av stadnamngranskar vorte sett til å vere av dei eldste i regionen.»

SKREDSIKRING RYGGJEFONNA

TEGNFORKLARING

- Undersøksområder
- Arkeologisk minne
- Bebyggelse/infrastruktur
- Lokaltetsikoner
- Kirkested
- Arkeologisk minne
- Enkeltminneikoner
- Sikringszone
- Sikringssoner
- Arkeologisk minne
- Lokaliteter
- Fredet
- Enkeltminner
- Ruin eller fjernet objekt
- Meldepiktig i hht. Kulturminnelova §25
- SEFRÅK-bygginger
- Annet SEFRÅK-bygg
- Freda bygginger
- Freda bygginger

Figur 3. Bilde som viser nærområdet og kjente kulturminneverdier. To rydningsrøyslokaliteter og en bautasteinlokalitet i Fremstedalen er bare så vidt synlige.

Møre og Romsdal
fylkeskommune

En oversikt over fredete kulturminner er å finne på www.kulturminnesok.no, eller som WMS-tjeneste i andre nettportaler (f.eks. www.gislink.no).

Det er ikke kjent automatisk fredete kulturminner i nærområdet fra før.

En oversikt over gjenstander som er innlevert til museum er tilgjengelig på unimus.no/portal/#/. En del av disse er også kartfestet og fotografert.

Det er ikke kjent automatisk fredete gjenstander fra området fra før.

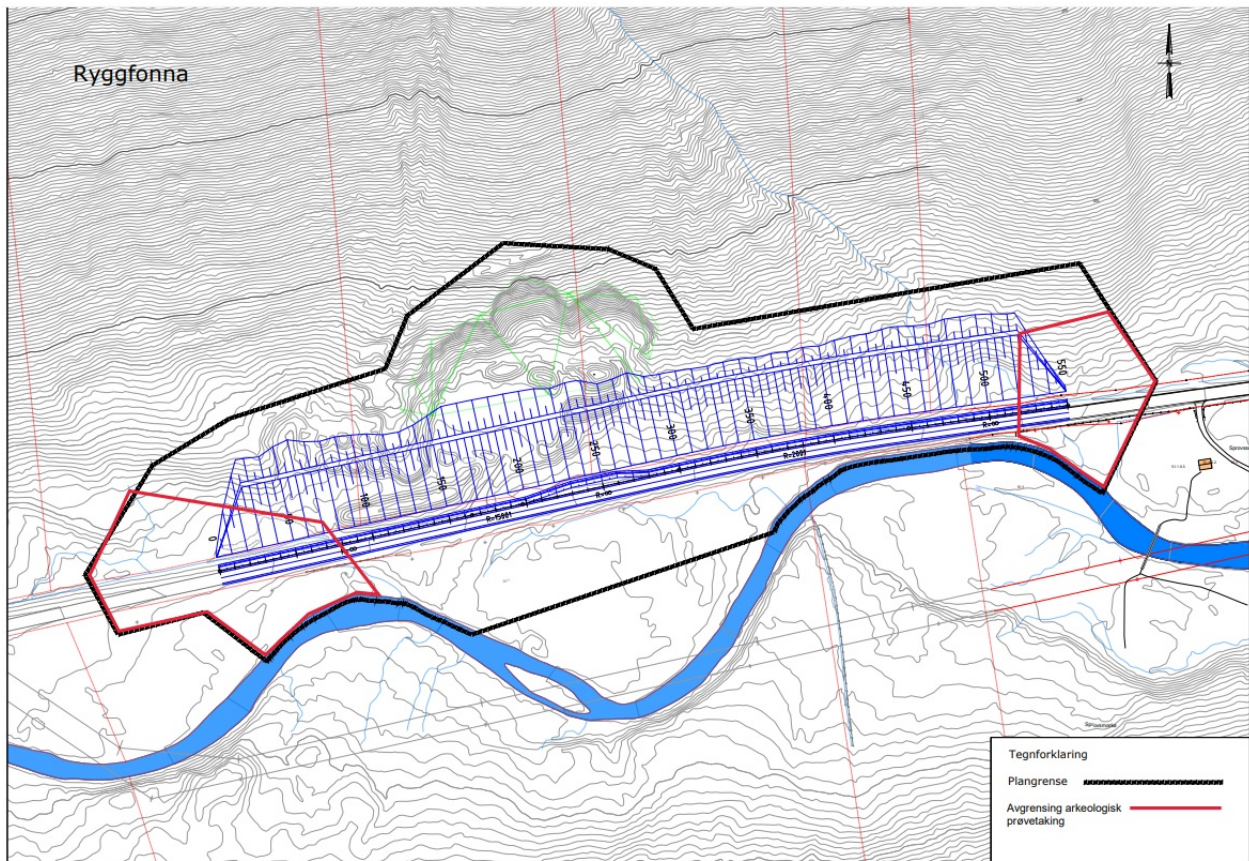
En oversikt over en del verneverdige bygninger og andre byggverk fra nyere tid er å finne i det såkalte SEFRAK-registeret. Dette er tilgjengelig som WMS-tjeneste, blant annet på www.gislink.no.

På Ellingsgarden ca. 200 m vest for planområdet er det fem SEFRAK-registrerte bygninger. Ingen av disse er i konflikt med planen.

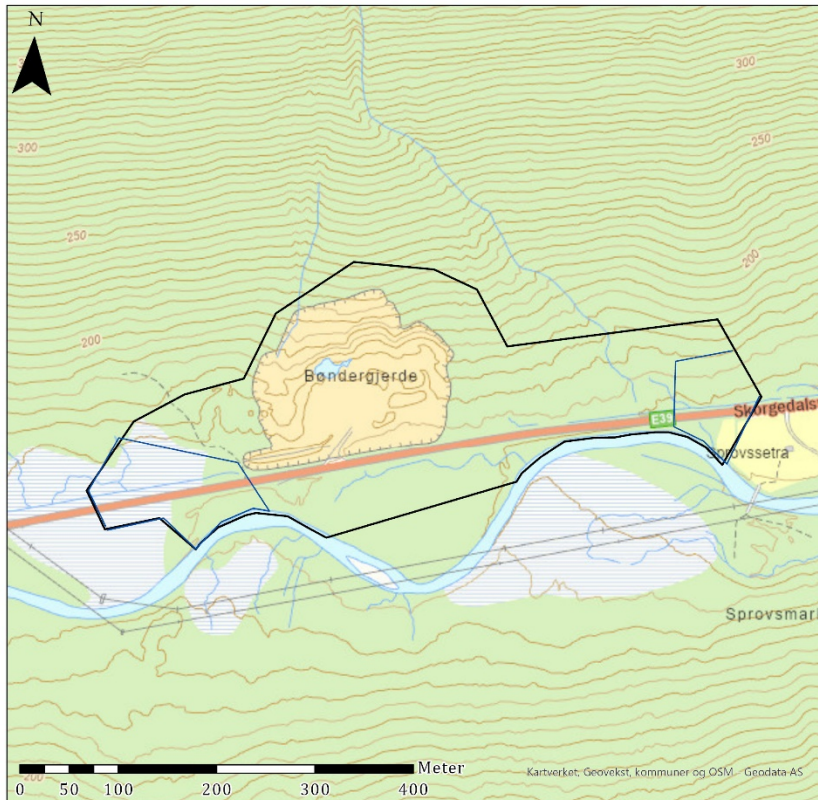
3. Området

Planområdet ligger i Skorgedalen i Vestnes kommune, ca. 5,2 km inn i dalen fra Skorgeneset. Hele planområdet er på omtrent 106,14 daa. Området nord for E39/E136 består for det meste av bratte skråninger med til dels tett blandingskog. I vest er det en myr, og i midten et stort masseuttak. Sør for E39/E136 er det nokså flatt og myrlendt, med halvveis tett løvskog. Helt i øst ligger det et jorde.

I løpet av planprosessen ble det i samråd med kulturavdelinga i Møre og Romsdal fylkeskommune avgjort at det kun var deler av planområdet som var aktuelle for arkeologisk registrering, jf. fig. 4.

Figur 4. Kart som viser planområdet med avgrensing for den arkeologiske registreringen i rødt. Illustrasjon: Statens vegvesen.

SKREDSIKRING RYGGJEFONNA

TEGNFORKLARING

- Kladdelag - Kladd - linje
- Undersøkningsområder

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Figur 5. Oversiktskart.

SKREDSIKRING RYGGJEFONNA

TEGNFORKLARING

- Kladdelag - Kladd - linje
- Undersøkningsområder

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Figur 6. Flyfoto.

4. Strategi og metode

Strategi og metode ble valgt ut fra terreng, arealbruk og vegetasjon i området. Fordi dette er et utmarksområde der det ikke er potensial for å finne steinalder, men kunne være potensial for å finne f.eks. kullmiler, hulveier eller tufter, ble det valgt å undersøke området ved visuell overflaterregistrering.

4.1 Visuell overflaterregistrering

Metoden innebærer at markoverflaten blir registrert for å påvise funn av tufter, gravminner, dyrkingsspor osv. Grunnen blir sondert ved hjelp av sonderingsbor, en ca. 1 m lang metallstang der det er frest ut et spor som gjør det mulig å ta ut en profil av grunnen der en stikker. Ved mulige funn blir det gjerne åpnet en sjakt eller et prøvestikk for å påvise ildsteder, gulvnivå, dyrkingslag el. l., avgrense kulturminnene, og eventuelt ta ut kullprøver til datering.

5. Undersøkelsen

Registreringsarbeidet ble utført av Signe Marie Midtgård den 26.06.2023, og utgjorde totalt 1 dagsverk.

Været var fint, med skyfri himmel og 32 grader. Været hadde ingen innvirkning på undersøkelsen.

I den vestlige delen av planområdet, sør for E39/E136, er terrenget stort sett flatt, og undergrunnen består av ca. 10–20 cm silt over berg. Området er bevokst med halvveis tett løvskog.

Figur 7. Bilde fra den sørvestlige delen av planområdet.

Nord for E39/E136 består den undersøkte delen av området stort sett av myr. Det var bare brun silt i jordboret, og ingen tegn til myrmalm. I utkanten av myra vokser det til dels tett skog, for det meste løvskog.

Figur 8. Bilde av myra, sett mot nord.

Vest i denne delen av planområdet ligger det en høyde som strekker seg ut av planområdet. Denne var sterkt bevoskt med einebusker. Einer trives godt der det er kull i bakken, og det ble derfor stukket tett med jordbor her for å undersøke om det kunne være rester av produksjon av kull eller jern i bakken. Undergrunnen besto av ca. 5 cm skogstorv over ca. 10 cm fin, tørr, lysebrun silt, og nederst ca. 10 cm grålig brun, noe fuktig silt. Det ble ikke funnet noen tegn til kull eller jern, og dette stedet tolkes derfor som natur.

Figur 9. Bilde av høyden med mye einer.

I den østlige delen av planområdet, nord for E39/E136, er terrenget preget av store rasblokker som er veldig overgrodd med krattskog, eier og høy blåbærlyng. Her var det nesten umulig å ta seg frem. Den nordligste delen av området Statens vegvesen har markert som relevant ble derfor ikke gått over, men det man kunne se av den var preget av samme type terreng.

Figur 10. Bilde av terrenget nord for E39/E136 øst i planområdet.

Figur 11. Bilde av den nordligste delen av undersøkingsområdet, sett fra sør.

Sør for E39/E136 helt øst i planområdet ligger det et jorde, og planområdet strekker seg ned til elva.

Figur 12. Jorde øst i planområdet, sett mot sør.

Figur 13. Ved plangrensa i sørøst.

5.4 Dokumentasjon

Det ble benyttet et Samsung Galaxy XCover mobilkamera, og tatt ca. 110 bilder (se vedlegg 1). Bildene er sortert, merket og arkivert ved bruk av Fotostation.

6. Resultat og konklusjon

Områdene som er markert med rødt i fig. 4 er registrert, jf. kulturminneloven § 9.

Områdene som ligger nord for dette er så bratte og forstyrret av rasmasser at de ikke var aktuelle for arkeologiske undersøkelser. Området sør for E39/E136 som ligger mellom de to røde områdene ble ikke undersøkt. Imidlertid gikk undertegnede gjennom dette området for å komme seg mellom de røde områdene, og så ikke tegn til kulturminner på markoverflaten. Den delen av det østlige røde området som ligger nord for E39/E136 var svært ulendt og vanskelig å ta seg frem i, og den nordlige delen av dette området ble derfor ikke undersøkt. Ut fra det som var mulig å se var det imidlertid like ulendt der, og det ble derfor regnet som høyst usannsynlig at det skulle være kulturminner der.

Av metoder ble det benyttet visuell overflaterregistrering.

Undersøkelsen resulterte ikke i funn av nye automatisk fredede kulturminner.

Området er svært rasutsatt, noe som kan forklare hvorfor det ikke har vært verken midlertidig eller permanent bosetning her. Det er ingen tegn til myrmalm i myra i vest. Rasblokkene i øst har gjort det like ulendt for fortidens mennesker som det er i dag. Det er lite trolig at det ligger kulturminner under disse, da rasfaren trolig har gjort at det ikke har vært bosetning her, og det ikke er tegn til f.eks. jernfremstilling eller annen utmarksbruk i nærområdet.

7. Litteraturliste

Bondevik, S., J. I. Svendsen & J. Mangerud 1998: Distinction between the Storegga tsunami and the Holocene marine Transgression in the coastal basin deposits of western Norway, *Journal of Quaternary Science*, 13(6): 529–537.

Ellingseter, P. B. 2010: Gards- og slektshistorie for Vestnes kommune. Band 4 Skorgen. Utgitt av Vestnes kommune.

GISLink karttjeneste: <http://www.gislink.no/gislink/index.jsp>

Helskog, K., S. Indrelid & E. Mikkelsen 1976: Morforlogisk klassifisering av slåtte steinartefakter. *Universitetets Oldsaksamling Årbok 1972 – 74*, Oslo.

Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden: <http://askeladden.ra.no>

Simpson, D. N. 2001: Excel spreadsheet prepared March 2001

Svendsen, J. I & J. Mangerud 1987: Late Weichselian and Holocene sea-level history for a cross-section of Western Norway, *Journal of Quaternary Science*, 2:113–132.

Tilvekst: *Tilveksten til arkeologisk avdeling, Vitenskapsmuseet. Elektronisk versjon.* I årene 1871–1981 har de årlige tilvekstbeskrivelsene til den arkeologiske samlingen på Vitenskapsmuseet blitt utgitt i trykt form i forskjellige tidsskrifter, henholdsvis årsberetningene til "Foreningen til norske fortidsmindesmerkers Bevaring", "Det kgl. norske videnskabers selskabs Skrifter" samt årbøker og årsberetninger til "Det kongelige norske videnskabers Selskab". Tekstdelen av tilvekstkatalogene fra 1871–1981 har, som en del av Dokumentasjonsprosjektet og Museumsprosjektet, blitt konvertert til elektronisk form.

Universitetsmuseenes arkeologiske gjenstandssamlinger:

<http://www.unimus.no/portal/#/>

8. Vedlegg

1. Fotoliste

Møre og Romsdal
fylkeskommune

Postboks 2500, 6404 Molde
Julsundvegen 9, 6412 Molde
Tlf. 71 28 00 00
E-post: post@mrfylke.no
mrfylke.no